

ENELKO – SzámOkt 2010

A hagyományainkhoz híven, október első felében az EMT Számítástechnika és Energetika-elektrotechnika Szakosztálya megrendezte a XX. SzámOkt és a XI. ENELKO Nemzetközi Konferenciát. Az idén a rendezvény színhelye a Szatmárnémeti Református Gimnázium és a Hám János Római Katolikus Teológiai Iskola-központ volt. A szervezésben fontos szerepet vállalt az EMT Szatmárnémeti Fiókszervezete és a két gimnázium vezetősége.

Dr. Bíró Károly, az EMT Energetika-elektrotechnika Szakosztályának elnöke nyitotta meg és vezette le a rendezvény plenáris ülését. Egy pár szóban körvonalazta az idei rendezvény céljait és tartalmát. Dr. Köllő Gábor, az EMT elnöke, a szervezet szerepéről és hivatásáról tett említést, kihangsúlyozva az EMT által szervezett konferenciák fontosságát erdélyi viszonylatban. A harmadik felszólaló, Dr. Sebestyén-Pál György, a Számítástechnika Szakosztály elnöke mindazokról a tendenciákról szólt, amelyek az informatika és a villamosmérnök szakágak területén jelenleg tapasztalhatók.

A Szatmárnémeti Polgármesteri Hivatal részéről Illyés Gyula polgármester üdvözölte a jelenlévőket. Felszólalásában kihangsúlyozta, hogy a város szempontjából fontosak az ilyen jellegű rendezvények, és a szervezők a jövőben is számíthatnak a város vezetőségének támogatására. A házigazdák részéről Ádámkó István, a Hám János Római Katolikus Teológiai Iskola-központ igazgatója, valamint Boga Ferenc, a Református Gimnázium igazgatója üdvözölte a rendezvény résztvevőit.

Az évek során a két konferencia – az ENELKO és a SzámOkt – mindazokat a változásokat igyekezett tükrözni, amelyek az energetika és számítástechnika területén történtek. Az ENELKO az új energiaforrások keresését tükrözte, kihangsúlyozva a régiók helyzetét és a helyi kutatások eredményeit, a SzámOkt pedig a számítástechnika és informatika változásait, alakulását követte, az új ágazatok megjelenését és fejlődését tükrözte. Gyakran bizonyos tematika előtérbe került, a konferencia alcíme által, kihangsúlyozva azt, amire a következő években érdemes odafigyelni.

Az idei konferencia, egy pár dolgozat által, egy új tendenciát vetített előre, amely fontos válság időszakokra utal. Az előző évtizedben, az Internet technológiák által, a tendencia az elszórt rendszerek megvalósítása felé irányult; a cél az volt hogy közelebb hozzuk az informatikát, a számítástechnikai szolgáltatásokat a közönséges felhasználóhoz. Ezek alapján manapság az informatikai szolgáltatások legalább olyan fontosak az egyszerű emberek számára, mint más alaphasztnálátú termékek.

Dr. Sebestyén-Pál György
az EMT Számítástechnika Szakosztályának elnöke
(folytatás a 3-ik oldalon)

XVI. Nemzetközi Vegyészkonferencia 2010. november 11-14., Kolozsvár

– beszámoló –

Az EMT Kémia Szakosztálya idén tizenhatodik alkalommal rendezte meg hagyományos szakkonferenciáját. Ebben az évben még az időjárás is kedvezett, hiszen november közepén kellemes meleg várta vendégeinket. A konferencia bár megtartja sajátos jellegét, minden évben új tendencia is mutatkozik. Ebben az évben érdekességként említeném a nagyszámú doktorandusz jelenlétét, a doktorandusz plénum sikerét.

Az évek során a konferencia résztvevőinek száma nőtt, ez alkalommal 150 bejelentkezett résztvevő volt, de természetesen még sok diák, doktorandusz vett részt egyes előadásokon, nézegette a folyosón felállított posztereket.

Szakmai szempontból rendkívül sikeresnek tartom az idei rendezvényt. A plenáris előadások a kémia különböző szakterületeiről ismertettek naprakész információkat. A szép és érdekes előadásokat ezúton is szeretném megköszönni plenáris előadóinknak: *SOHÁR Pál* – MTA-ELTE, Spektroszkópiai Szerkezetkutató Csoport, Budapest; *MAROSI György* – BME, Szerves Kémia és Technológia Tanszék; *NOSZTICZIUS Zoltán* – BME, Fizika Tanszék, Kémiai Fizika Csoport; *HEGEDŰSOVÁ Alžbeta* – Nyitrai Egyetem, Szlovákia; *SOÓS Tibor* – MTA Kémiai Kutatóközpont, Biomolekuláris Intézet, Budapest.

SOHÁR Pál akadémikus a *Kén-heterociklusok szerkezetvizsgálatáról* tartott érdekes előadást, amelyből megtudhattuk, milyen lehetőségek nyílnak a szerves szintetikus vegyész számára, hogyan igazolhatja az előállított molekulák szerkezetét. A szerzők változatos szerkezetű, potenciálisan biológiailag aktív kéntartalmú, többgyűrűs heterociklusokat állítottak elő, részletesen tanulmányozva e vegyületek spektroszkópiai tulajdonságait, reakcióképességét és térszerkezetét.

Dr. MAROSI György előadásában bemutatta az új gyógyszerkezelési lehetőségeket. Az ikercsigás extrúziós eljárás bemutatása a gyógyszerhatóanyag és a makromolekuláris segédanyagok kölcsönhatásának példáján történt. Változatos nanostruktúrák gyógyszerterméknél szemléltető előállításával több rosszul oldódó hatóanyag oldhatósága sikeresen megnövelhető. A bihatóanyagok feldolgozása kiméletes megoldásokat követel, melyekre napjaink kutatásai már folyamatos technológiákat kínálnak.

Dr. NOSZTICZIUS Zoltán a nagy tisztaságú klórdioxid molekulát mutatta be, mely új lehetőséget kínál a mikrobák elleni harcban. A nagy tisztaságú klórdioxid molekulát egy magyar szabadalom alapján állítják elő, a módszer lehetőséget nyújt új típusú fertőtlenítőszer előállítására, forgalmazására. Az előadás végén megtekinthettük a különböző méretben csomagolt termékeket.

A plenáris előadások sorozatának végét Dr. SOÓS Tibor előadása zárta, mely a szerves kémia területéről egy új típusú katalizátort a bifunkcionális biokatalizátorokat mutatta be. Az előadás során megismerhettük a Dr. Soós Tibor által vezetett kutatócsoport saját eredményeit a biokatalizátorok működéséről, az új lehetőségekről, amikor az optimalizálási folyamat során a szterikus faktorok válnak hangsúlyossá számos, eddig hihetetlen reakció válik megvalósíthatóvá. A reakciómechanizmus alapján a biokatalizátorokat talán az enzimek működéséhez hasonlíthatjuk.

(folytatás a 3-ik oldalon)

Dr. Majdik Kornélia,
az EMT Kémia Szakosztályának elnöke

EMT-KONFERENCIÁK

Erdészetalálkozó
a Bálványosvár lábánál

Október 22-23-án Bálványoson a Vár Panzió adott otthont az EMT Erdészeti Szakosztálya tanulmányi kirándulással egybekötött X. Erdészeti Szakkonferenciájának, amelyen több mint 120 erdész szakember vett részt Erdélyből és Magyarországról.

A rendezvény első napján a résztvevők két program közül választhattak: egy része gyalogtúrán vett részt, amely során felkeresték a környék nevezetességeit: Bálványos várát, a Buffogó lápot, a Madártemetőt, a Timsós és Büdös barlangokat, a Mikes fürdőt, az Apor-lányok feredőjét, és természetesen a mindezt körbevevő különböző életkorú erdőket, véleményt alkotva a bennük végzett erdészeti munkálatokról.

Az autóbussos kirándulást választók Erdővidékre látogattak el. Útközben megtekintettek egy erdőfelújítást a Mikó grófok erdőbirtokán, aztán felkeresték a Benedek Elek emlékházat, a Bodvaji vashámort, az erdőtelepítést a Bodosi meddőhányón, Vargyason Sütő Béla bútorfestő műhelyét és munkáit, Baróton a Baróti Szabó Dávid Múzeumot.

Szombaton került sor a szakkonferenciára, „KÜZDJ A KLÍMAVÁLTOZÁS ELLEN, ÜLTESS ERDŐT, HASZNÁLJ FÁT!” témával. Hazai és anyaországi előadók a klímaváltozás és erdőgazdálkodás kapcsolatáról értekeztek. Ez a téma nagy érdeklődésre tarthat számot a közeljövőben is, mivel egyre nyilvánvalóbbak az emberi tevékenységek következményeként elkönnyvelhető visszafordíthatatlan változások az évmilliók alatt kialakult élőhelyeken, ami nagy mértékben érinti érdeinket, bolygónk zöld tüdejét. A konferencián következő előadások hangzottak el:

- Dr. Borovics Attila, Erdészeti Tudományos Intézet, Sárovar
Klimaváltozás – alkalmazkodás
- Dr. Makkai Gergely, Sapientia EMTE
Éghajlatváltozás és az erdő
- Dr. Koltay András, Erdészeti Tudományos Intézet, Budapest
A klímaváltozás hatása az erdők egészségi állapotára
- Dr. Melles Előd, Gyergyói Erdőrendészeti Hivatal
Klimaváltozás és erdőgazdálkodás – kapcsolat és jövő?
- Dr. Bidló András, Nyugat-Magyarországi Egyetem, Erdőmérnöki Kar
Néhány magyarországi erdő talajának széntárolása
- Lovas Lóránd, „Juliu Moldovan” Erdészet, Arad
Erdősítések a Maros-ártérben
- Dr. Kalmár János, Kuti László, Müller Tamás,
Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest
Kis méretű vízgyjűjtők katasztrófális áradásainak földtani és környezeti előfeltételei, kockázatelemzés és prognózis
- Ormos Balázs, Országos Erdészeti Egyesület, Budapest
Az erdei iskolák szerepe a környezetvédelemben

Az előadások között színes folt volt a Vinca Minor Egyesület bemutatója természetvédő tevékenységükről, és a gondnokságukban levő Csomád-Bálványos Natura 2000-es védett területről.

A szakelőadásokat ünnepi ebéd, majd tapasztalatcsere és jó hangulatú baráti találkozó követte. Köszönet illeti a rendezvényt támogató magánerdészeteket, közbirtokosságokat és faipari cégeket.

Orbók Ilona

az EMT Erdészeti Szakosztályi titkára

FIÓKSZERVEZETI HÍREK

Marosvásárhely

X.
Bolyai Alkotó Tábor
Digitális Művészet,
Marosvásárhely

Tudomány és művészetek találkozási pontja a digitális világban mottóval rendezték meg immár tizedik alkalommal a Bolyai Alkotó Tábor, mint a marosvásárhelyi fiókszervezet 2010-es rendezvénysorozatának kiemelkedő eseménye. A szokásnak megfelelően az alkotói folyamat a marosvásárhelyi várban zajlott augusztus 26. és szeptember 2. között.

Az idényi Alkotó Műhely fordulópont a már tíz éves múlttal rendelkező esemény életében, mivel egy interaktív kommunikációs légkör kialakítása révén sikerült újraértelmezni egy ilyen jellegű esemény szerepét, úgy a művészeti és tudományos körökben, mint az egész város életére nézve is. Bár idáig a tábor a meghívott művészek egyéni munkájára alapult, és a figyelem főként a záró momentum kiállítására összpontosult, az idényi alkotói folyamat került előtérbe. A legfőbb szerepet a délutáni előadások, és az ezek által kezdeményezett beszélgetések jelentették.

A különféle szakmai háttérrel rendelkező résztvevők több európai országból érkeztek: Portugália, Spanyolország, Magyarország, Németország, Ausztria és Románia.

Dr. Prof. Augustin Ioan, a bukaresti Ion Mincu Építészeti Egyetem professzora az építészetbe beépülő fraktálméletről tartott érdekes és figyelemfelkeltő előadást, Tincuta Heinzl (Kolozsvárról elszármazott, németországi fiatal textilművész) arról beszélt, hogy digitális technológiák révén a ruha miként válhat egy interaktív érintkezési felületté az emberi test és az azt körülvevő külvilág között. Simona Vermeire (Portugáliában élő irodalmár) a test digitális identitásának gondolatát vetette fel filozofikus és irodalmi szempontból. Szilágyi Varga Zoltán, Marosvásárhelyről elszármazott, Kecskeméten élő rajzfilm grafikus az évek során összegyűlt munkáiból vetített le különböző technikával készült animációs filmeket. Csegi Kamilla (építész) arról tartott előadást, hogyan lehet, különböző számítógépes alkalmazások segítségével bevonni az idő fogalmát a tervezés folyamatába. És végül, de nem utolsó sorban Kovács Levente (informatikus) a webdesign különböző alapelveit ismertette az érdeklődő közönséggel.

Az előadásokkal párhuzamosan, az alkotói folyamat különböző workshopok formájában zajlott, amelyeket három portugál hangművész (Henrique de Sousa Fernandes, Gustavo Miguel Beca Rodriguez, Ana Luisa Setas Veloso), a spanyol Escoitar.org szervezet néhány tagja (Juan Gil Lopez Rodriguez, Horacio Gonzalez Dieguez, Enrique Tomas), és Geert Vermeire (a portugáliai Milena Principle nevezetű kulturális szervezet alapítója) vezetett le. A különböző zenés interaktív performanszok mellett, az idényi Műhely legnagyobb megvalósítása egy, a Marosvásárhely panoramikus képeivel szinkronizált navigálható szubjektív hangtérkép. Kiss Ármánd, marosvásárhelyi festőművész a Marosvásárhelyi Színművészeti Egyetemen tartott bemutatója révén megismerkedhettünk az általa is használt digitális festészeti technika újfajta lehetőségeivel.

Kihívás egy olyan alkotói folyamatot előre megszervezni, amely elvárja az előadók és résztvevők kölcsönös és spontán együttműködését. Olykor nyelvi nehézségek, máskor információhiány miatt jelentkezhetnek gondok a kommunikációban, viszont az ez évi rendezvénysorozat tanulságosnak számít úgy a szervezők, mint a résztvevők számára is, és a pozitív visszajelzések azt sugallják, hogy jövőben is lesz Bolyai Alkotó Műhely Marosvásárhelyen!

Csegi Kamilla

EMT-KONFERENCIÁK

(folytatás az első oldalról)

ENELKO – SzámOkt 2010

Az utóbbi években viszont a számítástechnika „újra felfedezi” eredeti rendeltetését, éspedig a kutatási és a tudományos tevékenységnek hatékonyabb feldolgozási eszközt igyekszik nyújtani. Napjainkban több olyan nagyteljesítményű számítási központot fejlesztenek, első sorban egyetemi központokban, amelyek a jövőbeni kutatások eszközeként használhatók. A Grid és „cloud computing” ugyanúgy mint a HPC – High Performance Computing, olyan feldolgozási erőforrást biztosítanak, amellyel könnyebben megérthetjük az atommag titkait, könnyen megfejjük az emberi és más élőlény DNS-ét, haladást érhetünk el olyan tudományokban mint például a biológia, kémia vagy akár a társadalomtudományok. Lehet, hogy komplex szimulációk által kiszámíthatjuk a különböző politikai és gazdasági döntések hatását, így elkerülhetjük a gazdasági kríziseket, és az ezt követő, élőben történő kísérleteket.

A nagyteljesítményű párhuzamos számítógépek titkairól az első plenáris előadáson vehettünk tudomást Dr. Kallós Gábor tolmácsolásában. Ugyancsak változás előtt áll az Internet. Egy olyan kommunikációs hálózat, amely eredetileg lényegesen kisebb célokra volt tervezve, nem elégíti ki a mai sokrétegű és egyre változatosabb szolgáltatási kérelmeket. Dr. Gulyás András, a második plenáris előadó az Internet jövőjéről és az új adatirányítási szabályokról számolt be.

A konferencia szempontjából ugyancsak fontos témát képezett az informatika és az oktatás közötti egyre bonyolultabb és sokrétegűbb kapcsolat. Amint a konferencia neve is sugallja, ez a témakör már a kezdetől foglalkoztatott és az évek során e kapcsolat alakulásait a bemutatott dolgozatok által is érzékelhettük. Ha az elején az informatikáról mint új tantárgyról beszéltünk, ma a kérdés, hogyan kell a teljes oktatási rendszert átszervezni, úgy hogy magába foglalja az informatika és a kommunikációs technológiák által nyújtott lehetőségeket. A fiatal generáció számára az Internet első rangú információ-forrássá vált, meghaladva a hagyományosabb formákat mint a könyvtár, az iskola, az újság vagy a TV. Az oktatók ki kell használják ezt az új információs potenciált és nem kell versenybe lépjenek vele.

A harmadik témakör ami az ideai dolgozatokban tükröződött az „informatikai alkalmazások” néven szerepelt a programban. Itt azt tapasztalhattuk, hogy a legtöbb megoldás az Internetes technológiákra épül: web szolgáltatásokra, SOA és SOAP modellezésre vagy alacsonyabb szintű hálózati protokollokra. Érdekes dolgozatok kerültek bemutatásra a képfeldolgozás és mesterséges intelligencia területéről is. Az irányítás-technika és mérés-technika szekcióban csoportosított dolgozatok kapcsolatot teremtettek a villamosmérnöki és az informatikai terület között.

A villamosmérnöki területen főleg a megújuló energiaforrásokról és a takarékos energiafogyasztásról szóltak az előadások. Az energetikai témájú plenáris előadás *Quo vadis globalizáció? Visszatekintés és jövőkép az energiáról* a három tényező, gazdasági-társadalmi-környezetvédelmi problémák összefüggését tárgyalta. Az energia-éhség növekedésével fenn áll a globális társadalmi feszültségek növekedésének veszélye, mivel a szűkös energiaforrások, az elszegényedett nemzetgazdaságok és a technikai feltételek csak lassú ütemben képesek növelni az energiatermelést. Éppen ezért igen jelentős kutatási és fejlesztési tevékenységre van szükség.

A szekció-előadásokból érdekes dolgokat tudunk meg a megújuló energiaforrásokról, azok hatásáról az elosztó villamos hálózatra, az energiatermelés hatásáról a vízgazdálkodásra és a környezetre, a megújuló energiaforrások alkalmazásának támogatásáról. Ugyancsak érdekes előadások hangzottak el a városi villamos közlekedéssel kapcsolatban is. Áttekintést nyertünk a villamos járművek történetéről, az akkumulátoros energiátárolásról, fejlesztési szintjéről, továbbá az energiatakarékos közvilágítás gondjairól, a szimulációról és modellezésről hangzottak el színvonalas előadások.

A program szakmai részét egy kerekasztal megbeszélés zárta, amelyet a Hírközlési és Informatikai Tudományos Egyesület (HTE) kezdte

ményezett. A megbeszélés fő témáját a regionális kapcsolatok fellendítésének lehetőségei képezte.

A konferencia résztvevői számára szervezett egynapos kirándulás lehetőséget nyújtott Szatmárnémeti és Nagybánya környékének, Máramaros szépségeinek és érdekességeinek megismerésére. Koltón a Tótfői emlékházat, Barcánfalván a festői környezetben található kolostor-együttést, illetve a Világörökségben is nyilvántartott, a régióban a legmagasabb tornyú fatemplomot tekinthették meg a vendégek. A máramaroszi Marmatia Hotelben lezajlott ebéd után a kommunista időkben elkövetett atrocitásokról elhíresült börtönmúzeumot, zárasként pedig a szaploncai vidám-temetőt látogathatták meg a résztvevők.

Összegzésként bátran állíthatjuk, hogy az ideai SzámOkt-ENELKO konferencia-páros egy sikeres és színvonalas rendezvénynek bizonyult, ami elsősorban a résztvevők és az előadók érdeme volt.

S-P.Gy.

(folytatás az első oldalról)

XVI. Nemzetközi Vegyészkonferencia

A plenáris előadások után a doktorandusz plénumon vehettünk részt, ahol a fiatalok kicsit izgulva, de biztos tudással mutatták be eredményeiket. A doktorandusz plénium legjobb előadásait a konferencia tudományos bizottsága díjazta.

Szombat délelőtt került sor a szekcióelőadásokra, illetve a diák-poszterek bemutatására.

Külön szeretném kiemelni a diák-poszter szekciót, ahol a diákok bemutatták kutatási eredményeiket magyarútván a posztereken megjelenített reakciókat, molekulaszervezeteket.

A doktorandusz plénium és diák-poszter szekciók nyerteseinek gratulálunk, akik konferencia résztvevő, illetve pénzdíjazást nyertek:

Doktorandusz Plénium díjak

Magyar Kémikusok Egyesülete – különdíj:
TAMÁS Éva, Bukaresti Műszaki Egyetem,
Alkalmazott Kémia és Anyagtudományok Kar

EMT – különdíj:

KORMOS Attila, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem,
Szerves Kémia és Technológia Tanszék, Budapest

A Konferencia Tudományos Bizottságának különdíja:
CSOG Árpád, Babeş-Bolyai Tudományegyetem,
Kémia és Vegyész-mérnöki Kar, Kolozsvár

Diák-poszter díjak

EMT – különdíj:

KOVÁCS Anita, Szegedi Tudományegyetem,
ÁOK Orvosi Vegytani Intézet

EMT – különdíj:

SZABOLCS Ármin, ELTE TTK, Kémiai Intézet, Budapest

A Konferencia Tudományos Bizottságának különdíja:
ERDEI Gyula, Babeş-Bolyai Tudományegyetem,
Kémia és Vegyész-mérnöki Kar, Kolozsvár

A konferenciát kellemes hangulatú, hajnalig tartó állófogadás követte, ahol fiataljaink bemutatták, hogy nem csak a kémiához de a szórakozáshoz és tánchoz is kitűnően értenek.

Ezúton szeretném megköszönni a tudományos bizottság lelkes és úgy hiszem nehéz munkáját, az EMT ügyvezető titkárságának lelkiismeretes munkáját mely biztosította rendezvényünk sikerét.

A beszélgetéseket a kémiáról, kutatásról, felsőoktatásról a rendezvényt záró vasárnap délelőtti kiránduláson (Tordai sóbánya) folytattuk és megegyeztünk, hogy jövőre újra találkozunk a KÉMIA ÉVE jegyében zajló XVII. Nemzetközi Vegyészkonferencián, amit szintén Kolozsváron fogunk megszervezni 2011 novemberében.

M. K.

SZAKOSZTÁLYI HÍREK

Tudománytörténeti Szakosztály

Erdélyi tudománytörténeti évfordulók 2010. szeptember–október (földtan–bányászat)

November 7-én emlékezhetünk **TREIBER János** (született Debrecenben, 1913. május 4.), a 20. századi kolozsvári földtanoktatás kiemelkedő emlékeztető tanára halálának 35. évfordulójára. Iskoláit Debrecenben kezdte el, a liceumot azonban Szatmárnémetiben fejezte be 1933-ban.

Az egyetemet a kolozsvári I. Ferdinánd Egyetem Természettudományi Karán folytatta, ahol a négy tanulmányi év alatt önerőből tartotta fenn magát. Miután végzett, katonai szolgálat várta, honnan 1940-ben szabadult. 1941-ben a Ferenc József Tudományegyetem gyakornoka, majd tanársegéde lett, ezzel párhuzamosan 1945-ig a Mezőgazdasági Kutatóintézet alkalmazásában is dolgozott. Doktorátusát 1945-ben védte meg, *summa cum laude* minősítéssel (doktori dolgozata témája: *Az Aranyos vízgyűjtő területének közei*). A Bolyai Egyetemen indulásától tanársegédként dolgozott BALOGH Ernő (1882–1969) mellett. Közettant tanított, 1952-től, docensként. TÖRÖK Zoltán (1893–1963) mellett kezdte el a Keleti-Kárpátok közettani kutatását, de a Mezőgazdasági Kutatóintézet hagyatékaként, élete végéig megtartotta a talajtant is, kutatási témái között. Az ásványtanban, az akkor korszerűvé váló termodifferenciális analízis volt egyik kolozsvári módszertani újítása. Amikor a Babeş Egyetem bekebelezte a Bolyai Egyetemet, továbbra is a közettan tanára maradt az egyesült intézményben, nyugdíjas koráig (1974), az 1952-ben megszerzett docensi rangban visszafogva. Két könyv és 54 tudományos folyóiratban közölt dolgozat áll kutatói munkásságának mérlegén. Diákjai kiválóan becsülték. Szavazárását tükröképp használva, *petrogróf*-nak, vagy *a jó öreg ROSENBUSCH*-nak nevezték. Meleg lelkű, hűséges felesége az idén költözött mellé a Házsongárdi-temetőbe. Nyugodjanak békében!

November 8-án emlékezhetünk meg **SZÁDECZKY-KARDOSS Gyula** halálának 75. évfordulójáról, de róla a kerek szám jegyében, december 27. kapcsán szólnunk.

170 évvel ezelőtt, 1840. **november 13-án**, Dognácskabányán született **HERMANN Emil Gusztáv** bánya- és kohómérnök.

A neves természetbúvár, HERMAN Ottó (1835–1914), aki a Mezőség tavait oly szakavatottan tanulmányozta, unokatestvére (június 26-án volt az ő születésének is kerek, 175 éves évfordulója). A gépészmérnök, felhalál, egyetemi tanár és miniszter HERMANN Miksa (1868–1944), pedig a fia. Emil Gusztáv felsőfokú tanulmányait (1856–1863) Bécsben, Budapesten, majd Selmechbányán folytatta. Rövid szélaknai (Selmechbányához tartozó bányatelep) gépészeti felügyelősége után, 1866-tól Leobenbe, a Bányászati Akadémiára került tanársegédnek. Ettől kezdve életét a tudománynak és a bányászati-kohászati felsőoktatásnak szentelte. 1866-ban újra Selmechbányán volt: tanársegéd, itt az elsők között tanított (matematikát, mechanikát, gépésztant) magyar nyelven. Amikor a kiegészítés után az itteni Akadémia magyar állami intézet lett, 1884-től az akkor alakult Elemző Erőműtani–Szilárdságtani Tanszéket, majd 1892-től az Általános és Vasgyári Géptan Tanszéket vezette. Ez utóbbi irányítását 1902-ben említett fia vette át. Munkái közül kiemelkedőek a *Comperadium der mechanischen Wärmetheorie* (Berlin, 1879), a *Technikai mechanika* (Budapest, 1885) és a *Szilárdságtan* (Budapest, 1894). 85 éve, 1925. április 22-én halt meg Budapesten.

SZÁDECZKY KARDOSS Gyula 150 évvel ezelőtt, 1860. **december 27-én** született Pusztafalun (Felvidék). Középiskoláit Szepesiglón és Sárospatakon, az egyetemet Budapesten végezte. Katonai szolgálata után itt volt SZABÓ József (1822–1894) mellett gyakornok, majd tanársegéd.

Egy külföldi tanulmányútját követően a Budapesti Egyetem magántanára lett. Innen kapta kinevezését a Kolozsváron megüresedett Ásvány–Földtani Tanszékre. További élete véglegesen ezzel a helyiellyel forrott össze. Elsősorban az Erdélyi-szigetegység földtanával foglalkozott, de mindenek előtt, mint a közettan szakembere vált ismertté (transzparvizációs elmélet). Ugyanakkor, fellépésével, nyelvi készségeivel, valóságos nagykövete lett a kolozsvári földtani iskolának, hiszen rengeteg nemzetközi konferencián vett részt, sokukon társelnökként. Érdemeket szerzett a kolozsvári értelmiségi életben a földtanon túl is, így az Erdélyi Gyorsírók egyesületének megalapítója volt s épp a legnehezebb pillanatokban, amikor az erdélyi magyarság a kisebbségi létbe sodródott, olyan feladatokat vállalt magára, mint az Erdélyi Kárpát Egyesület, vagy a Kolozsvári Zenekonzervatórium elnöksége. Ugyanakkor, az EME Természettudományi Szakosztályának 17 éven át volt elnöke, az Ásvány–Földtani Múzeum igazgatója. A Ferenc József Tudományegyetem 1919-es karhatalmi felszámolásáig volt az Ásvány–Földtan Tanszék vezetője, három éven át a Természettudományi Kar dékánja (1899–1900; 1907–1908; 1913–1914) egy éven át pedig, az Egyetem rektora (1911–1912). Egyedül ő maradhatott a hatalomváltást követően munkaasztala mellett az egyetemen, igaz, oktatni nem engedték, de Ion Popescu Voiteşti professor iránta érzett tisztelete révén, a Románia Földtani Intézete alkalmazásában megkapta fizetését. Valószínű, e gesztus háttérében ott van az is, hogy korábban, közösen a bukaresti földtan tanárokkal és a két egyetem diákjaival, a Kárpátok mindkét oldalára vezetett szakmai kirándulást. 1929-ben vonult nyugállományba, és 1935. november 7-én halt meg. Hantját a Házsongárdi temető őrzi **2010. december 11. az érintett erdélyi tudományos társaságok közös rendezésében (EMT is), egy Emlékkonferencia keretében rójuk le kegyeletünket tudósi nagysága előtt.**

Ne teljen úgy el ez az év, hogy azokról, akik szintén kerek évfordulósak az idén, de akiknek születési dátumát pontosan nem, csak az évét ismerjük, ne szölgünk.

1725-ben, Kibéden született **MÁTYUS István**, a 18. századi Erdély kiemelkedő orvosa. (Szülőfalujában az idén, augusztus 28-án emlékeztek meg az évfordulóról, de nincs rá adat, hogy pontosan mikor született.) Hogy a földtan és bányászat jegyében szölgünk róla, az annak köszönhető, hogy elsőként,

kicsiny honunkban, ő foglalkozott tudományos alapokon a borvizekkel – talán annak is betudhatóan, hogy bécsi tartózkodása alatt jó viszonyba került a kor egyik kiváló ásványvízkutatójával, Johann Nepomuk CRANZ-cal (1722–1797). Utrechtben szerzett orvostudományi diplomát 1756-ban, de hazatérte előtt még néhány jeles európai egyetemen (Marburg, Göttinga, Bécs) megfordult, tudását gyarapítandó. Idehaza, 1757-től, Maros szék fizikusává (főorvosává) nevezték ki, ebben a minőségében dolgozott 43 évet. Fő tudományos művei a *Diaetetica I–II* (Kolozsvár, 1762–1766) és az *Ó és Új Diaetetica I–IV* (Pozsony, 1787–1793). Ezekben nemcsak szölg az ásványvizek hasznosságáról az egészség megőrzésében, de elemezte és ismertette néhány hazai borvízforrásunkat is. 1802. szeptember 6-án hunyt el. Kökóporsó alakú síremléke a marosvásárhelyi református temetőben van.

1815-ben, Boicán (Hunyad megye) született **zarándi KNÖPFER Vilmos**, kései utódja kibédi MÁTYUS Istvánnak a Maros széki főorvosi tisztségben. Iskoláit Zalatnán és Kolozsvárott, orvosi tanulmányait Bécsben és Pesten végezte. Hazatérve, apja nyomdokában, kincstári orvosként működött

Nagyágon, Zalatnán és Aranyosbányán. Ez a vidék olthatta belé a később oly gyümölcsöző földtani érdeklődését. 1848-ban, egy külföldi tanulmányút jártában tört ki a forradalom. Hazatértekor, szeptemberben, nemzetőr százados lett Zalatnán, majd tábori orvosként, BEM seregében szölgált, a fegyverletételig. 1850-ben lett Maros széki főorvos. Marosvásárhely első újkori kórházának megteremtése az ő nevéhez fűződik. 1865-ben királyi tanácsosi ranggal illet-

ték, és vaskorona-renddel tüntették ki. Mint természetbúvár az ásványok és ércek világát kutatta (e korban még a bányászokon és orvosokon kívül nem voltak mások, akik ezzel szakavatottan foglalkozni tudtak volna). A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók vándorgyűléseit szorgalmasan látogatva, annak, és az ausztriai hasonló rendezvényeknek, valamint a nagyszabású Természetudományos Társaságnak a kiadványaiban jelentette meg ilyen jellegű tanulmányait. Többek között, értekezett Nagyág földtanáról, és ő írta meg a mezőmadarasi meteorit hullást tudományosan. 1882. szeptember 28-án halt meg Marosvásárhelyen.

Egyértelműen, az ő hatására lett unokaöccse, **zaránci KNÖPFLEER Gyula** már hivatásszerű ásványtanász. Ő a Fehér megyei Felsőpiánon született, 1850-ben. Selmecebányán, az Akadémián tanult bányászatot és kohászatot. Végzése után egy évvel Kolozsváron, az újonnan megalakult Tudományegyetemen, KOCH Antal (1843–1927) első ásvány-földtan asszisztense volt (1872–1876, amikor párhuzamosan hallgatta tanára előadásait is), majd visszakért Selmecebányára, ott is tanársegédként, WINKLER Benő mellett (1835–1915) (1879-ig) tanított. Utóbb Nagyágon volt bányatiszt (1909-ig), a körmöcbányai Bányahivatal főmérnöke, majd igazgatója (1916-ig), végül a budapesti Pénzügyminisztérium bányatanácsosa, utolsó évében pedig főtanácsosa volt. Tudományos írásai az *Erdélyi Múzeum*, a *Földtani Közöny* és a *Bányászati és Kohászati Lapok* hasábjain láttak napvilágot. 1916. szeptember 20-án halt meg Budapesten.

PÁVAY VAJNA Elek Nagyenyeden született, 1820-ban. Szülővárosa neves kollégiumában tanult, majd a selmecebányai Bányászati Akadémián szerzett oklevelet. Ezt követő hosszú külföldi peregrinációja azzal zárult, hogy Alexander von HUMBOLD (1769–1859) ajánlatára részt vett egy

dél-amerikai expedícióban, amelyről Nyugat-Indián át tért haza. Itthon egy ideig az Erdélyi Múzeum-Egyetel örekként tevékenykedett, majd amikor 1870-ben a Magyar Királyi Földtani Intézet megkezdte működését, az első gárda legidősebb tagjaként állt annak szolgálatába, Erdély földtani térképezése megkezdésével. Kevés, de lényeges öslénytani és rétegtani munkát hagyott hátra. Számunkra mindenképpen a *Kolozsvár környékének földtani viszonyai* jelent legtovább. Ebben és a többi művében a darwini tanok mellett állt ki, ezzel világvizonylatban is az első evolúcionista öslénytanászok sorába írta be nevét. Ténykedésének korai halála (1874. május 13. Budapest) vetett véget.

Wanek Ferenc

FIÓKSZERVEZETI HÍREK

Sepsiszentgyörgy

„Miénk itt a tér”

LGT számmal zárult a régi és mai Sepsiszentgyörgyöt építészeti szempontból bemutató tanácskozás, 2010. november 17-kén az EMT sepsiszentgyörgyi székházában. A kivetítón megjelent két kép a város történetét 50 év távlatából mutatta meg, s azt jelképezte, hogy aktív részesei vagyunk környezetünk alakításának.

A tanácskozást a Magyar Tudomány Napja alkalmából rendeztük, témája pedig az *Épített örökségünk és elképzelések – tervek* volt. Ehhez kapcsolódott, a már hagyományos momentum, az elődeink élete és munkásságának bemutatása e téren. A téma Gyárfás Győző (1855 – 1912), 155 évvel ezelőtt született mémök, közember (két évtizeden át az Állami Építkezési Hivatal vezetője) számos közösségi feladatot vállaló élete és munkássága volt.

A továbbiakban József Álmos ny. tanár, helytörténész a huszadik században lebontott építészeti emlékeinkről tartott vetített képes előadást, majd Birtalan Erzsébet Csilla, Sepsiszentgyörgy főépítésze a jelen és jövő terveit vetítette elő a több mint negyven fős hallgatóságának.

A rendezvény egy kis fogadással zárult, ahol a jelenlevők szabadon beszélgethettek az előadókkal, és örvendhettek a felújított székház adta kellemes környezetnek, rég nem látott tagtársaikkal véleményt cserélve.

Szakács Zoltán, EMT Sepsiszentgyörgy

Megemlékezés Reisz Péter halálának 10. évfordulójáról

Az OMBKE Fémkohászati Szakosztálya Kecskeméti Helyi Szervezetének kezdeményezésére került sor szeptember 23–24-én arra a rendezvénysorozatra, melyen az EMT is képviseltette magát Köllő Gábor elnök, illetve Wanek Ferenc szakosztályelnök személyében. A rendezvény első momentumá Reisz Péter, a parajdi sóbánya igazgatója, az Országos Sökitermelő és -feldolgozó Kft. vezérigazgatója, az EMT Bányászati–Kohászati Szakosztályának egykori elnöke sírjának megkoszorúzása volt Hármashalu (Maros megye) temetőjében. Itt Reisz Péter özvegye és gyermekei fogadták a Katolikus Vendégházban az eseményre érkezőket, majd együtt kimenve a dombok közti temetőbe, Dánfy László főszervező emlékező szavai és Kiss Dénes református lelképásztor rövid igehirdetése után került sor a koszorúk elhelyezésére – így az EMT részéről is –, már besötétedéskor.

Másnap délelőtt a magyarországi vendégek meglátogatták Lövete és környéke bányászati-kohászati emlékeit és meghallgatták az ottani „Filharmonikus Gyermekekórus” meghatóan szép előadását.

Délután ökumenikus istentiszteletra került sor a parajdi sóbánya 120 méter mélyen lévő kápolnájában, ahol Kántor Csaba református lelkész és Simó Sándor nyugalmazott római katolikus pap – Reisz Péter egykori jó barátja – tartott prédikációt és megemlékezést.

Ezt követően, a sóbánya másik emeletén került sor egy vacsorára, melyre minden munkatársa, tisztelője, a rendezvény minden résztvevője hivatalos volt. Több százan kaptak a finom töltött káposztából s a fehér és vörös borokból, melyet a Reisz család ajánlott fel. Az OMBKE szervezésében érkezett magyarországi vendégek ezt követően Reisz Péter emlékére selmecebányai hagyományú, jó hangulatú, éjfélig nyúló, szabályos szakestélyt rendeztek.

Másnap, amikor társaságunk szétszéledt, vette kezdetét az immár hagyományos parajdi káposztafesztivál, melynek ötletgazdája egykoron Reisz Péter volt.

Hadd fűzzem a végére Horváth István, a parajdi sóbánya főgeológusának utólagosan megfogalmazott szavait: Reisz Péter igazi bányász volt, a szó nemes értelmében, utolsó képviselője egy tartásos, régi nemzedéknek. Kemény – néha hirtelen haragú, de nem haragtartó – következetesen szavatartó: bármi áron is, de amit megígért, azt megtette. Munkatársai az ünnepeket követő napon fogalmazták meg: amíg minden nap beszélgettünk vele, együtt neveltünk és dolgoztunk, nem vettük észre, milyen nagy ember él közöttünk. Csak a hiánya, s éber emlékezete ébresztett rá minket emberi nagyságára.

ek -enc

Az erdélyi kémia szakos tanárok figyelmébe!

A budapesti székhelyű Magyar Kémikusok Egyesülete (MKE) és az EMT Kémia Szakosztálya közösen készíti a **Kémia nemzetközi évének** megünneplésére. Az MKE ez alkalomból egy gyönyörű kivitelezésű 2011-es falinaptárral szeretne kedveskedni a magyar ajkú, erdélyi általános és középiskolákban oktató kémia szakos tanároknak, mely hasznos kelléke lehet a kémiai szakterület ismert magyar tudósainak megismerésére, népszerűsítésére. A naptár lapjain olyan híres magyar kémikusok, szaktekintélyek arcképei és rövid önéletrajzai találhatóak, akik aktív szerepet vállaltak a 19. és a 20. század kémiaja rohamos fejlődésében, valamint olyan tudományág és ipar kifejlesztésén munkálkodtak, amelyek eredményei nélkül mai életünk elképzelhetetlen lenne.

Mivel a naptár nagy formátumú, nehezen megoldható ennek sérülésmentes postázása. Ezért arra kérjük Önöket, hogy jelezzék felénk naptárigényüket (egy iskolából akár több kémia szakos tanár részére is), melyet igyekszünk valamilyen úton-módon teljesíteni, és pedig ez év végén vagy jövő év elején iskolájukba eljuttatni.

Várjuk igényléseiket, jelentkezéseiket az EMT kolozsvári titkárságán telefonon/faxon (0264-590825, 594042) vagy e-mailen (emt@emt.ro).

TÁRSSZERVEZETEINK

Rendezvényei

XIV. Erdők Hete

2010. október 8-án került sor a XIV. Erdők Hete nyitó rendezvényére az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága Erdészeti Albizottságának erdészeti nyílt napjára, az Országház Felsőházi Termében, melynek témája „Erdészeti erőforrások a Kárpát-medencében.”

Az ülést Font Sándor, az OGY Mezőgazdasági Bizottságának elnöke nyitotta meg, azt Dr. Schmitt Pál, a Magyar Köztársaság elnöke, a rendezvény fővédnöke köszöntője követte. Az alábbi előadások hangzotak el:

Dr. Semjén Zsolt, a MK miniszterelnök-helyettese: Erdők és erdészek a Kárpát-medencében, a XIV. ERDŐK HETE megnyitása

Dr. Fazekas Sándor, Vidékfejlesztési miniszter: Az erdő, mint a legsokebb erőforrás

Jakab István, az OGY alelnöke, a Mezőgazdasági Bizottság Erdészeti Albizottságának elnöke: Nyissuk ki a kapukat az erdőgazdálkodók vidékfejlesztési feladatai előtt

Prof. Dr. Náhlik András, az OET elnöke, a Ny-M Egyetem EK dékánja: Magyar erdészeti oktatás a Kárpát-medencében

Dr. Borovics Attila, az ERTI főigazgatója: Erdészeti kutatásunk

Dr. Sebestyén Róbert, az NFA elnöke: Az állami erdők Magyarországon

Baranyay László, az MFB elnök-vezérigazgatója: Erdészeti erőforrások hasznosítása az állami erdőgazdasági társaságoknál

Támba Miklós, a Napkori Erdőgazdák Zrt. elnöke: A magánerdőgazdálkodás a vidék munkaadója

Gencsi Zoltán, a HTGN Kft. igazgatója:

Biodiverzitás és természetvédelem a magyar Alföldön

Zámbó Péter, az OEE elnöke: Az OEE szerepe a Kárpát-medencében

Horváth Ferenc, a FOSZSZ elnöke:

Küzdj a klímaváltozás ellen: használj fát!

Luzsi József, a MAGOSZ elnöke:

A magánerdő, mint a vidékfejlesztés kiemelt területe

Telegdy Pál, a MESZ elnöke:

Az erdőgazdálkodás, mint érdekképviseleti terület

Szakács Sándor, az OEE Erdélyi Helyi Csoport elnöke, az EMT Erdészeti Szakosztályának az elnöke:

Erdészeti szakmai érdekek képviselete Erdélyben

Horváth Jenő, Füzér polgármestere: Önkormányzat és erdő

Dr. Gálhidy László, WWF Magyarország:

Védett erdők a Kárpát-medencében

Farkas Andrea, a Klíma Klub elnöke: Együttműködés zöld civilek és erdészek között

Ormos Balázs, az OEE Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály elnöke:

Erdészeti erdei iskolák a Kárpát-medencében

Szakács Sándor
az EMT Erdészeti Szakosztályának elnöke

XII. Székelyföldi Geológus Találkozó
– Dénes István Emlékkonferencia –

Talán az egykor Dénes István baróti és Papucs András sepsiszentgyörgyi geológus kezdeményezte rendezvénysorozat eddigi legsikeresebb találkozásánál lehettünk Baróton ez év október 28-31-én, melyet elhunyt kezdeményező társunk, Dénes István emlékeztetére tartottunk. Legfőbb érdeme e találkozásnak nem is csak résztvevőinek nagy számában, a tanulmányi kirándulás szép idővel megáldott sikerességében, a rendezés gördülékenységében, a konferencia rész rangos előadásaiban és vitáiban, a zárófogadás jó hangulatában rejlett, hanem mindenek előtt a fiatalok, az egyetemi hallgatók kiemelkedően magas arányában, mindenben meghatározó szerepében kereshető.

Pénteken volt a szakmai kirándulás. Indulásnak hűvös idő, de a hangulat hamar megteremtődött. Látnivalók: hagyományos mészegetés, szerpentinit-előfordulás a Szármány-patakában, sétaút a Vargyas-szoroson át kövületvádszattal, a homoródalmási Orbán Balázs-barlang, itt Dénes István emléktáblájának megkoszorúzása, majd a szorosból kijövet, a baróti „Elveszett Világ” Barlangász és Természetvédelmi Egyesület házában jó hangulatú vendéglátás.

Szombaton délelőtt csendes megemlékezés és a kegyelet virágai Dénes István sírjánál a baróti temetőben. Ezt követően, az Erdővidéki Múzeumban kiállítás-megnyitó, mely Dénes István gyűjtéseiből adott ízelítőt. Boér Hunor, a humántudományokhoz átszágált földtanász kolléga és barát méltató szavait követően, Papucs András emelte ki konferenciánk névadójának érdemeit a Székelyföldi Geológus Találkozók elindításában.

Minden többi: ebéd, konferencia, állófogadás, a Party Pub vendéglőben (Hogy nem lehet olyan nevet adni, mint Göbé-sarok, Székely bicska, vagy mit tudom én? Hát nem másképp lépnénk be? – No, de ez nem a rendezőkön múlott.). A konferencia részt ritka élénk figyelem kísérte. Nyolc velős előadás, rövid és pontos-fontos kérdések, viták, kiegészítések. A magyarországi diákelőadók feladták a leckét kolozsvári társaiknak! Elismerés érte!

Záróakkordként, könyvbemutató. A sláger Szakáll Sándor [szerk.]: *Mineralogy of Széklerland, Eastern Transylvania, Romania* – a Csíki Természetjáró és Természetvédő Egyesület kiadásában, 321 o. János Csaba három könyvet mutatott be a Székelyföld ásványvizeiről, egyet külön kiemelnék: Jánosi Cs. [szerk.]: *Székelyföld borvizei* – a Polgártárs Alapítvány és a Csíki Természetjáró és Természetvédő Egyesület kiadásában, 244 o. Végül Tóth Attila-István Lajos: *A darázsoktól az ónixmárványig. Szemelvények a koronádi aragonit múltjából* – Hazanézó könyvek, 64 o.

És milyen lehet egy zárófogadás egy olyan rendezvényen, hol a diákság részaránya nagyobb mint 40%? Akik nem voltak ott, képzeljék el!

Amiről még szólnom kell: dicséretes a kiadványkötetben Dénes István munkáinak irodalmi összeállítás, mely Boér Hunor érdeme. Nagyobb nyilvánosságot érdemelne!

Wanek Ferenc
az EMT Földtani Szakosztályának elnöke

FIRKA

Megjelent a FIRKA
2010/2011 – 3. száma

EMT TÁJÉKOZTATÓ

Szerkesztők: Horváth Erika, Pap Tünde
Pap Zsuzsa, Prokop Zoltán
Cím: Kolozsvár, 1989. december 21. sugárút
(Magyar u.) 116. sz.
Postacím: 400750 Cluj, O.P. 1, C.P. 140.
Tel./fax: 0264-590825; 0264-594042; 0744-783237
E-mail: emt@emt.ro
Honlap: http://www.emt.ro

Exp.

EMT
RO – 400750 Cluj
O.P. 1, C.P. 140